

Forslag til beredskapsplan for skoler i Rogaland

BEREDSKAPSPLAN FOR FOREBYGGING AV SEKSUELLE OVERGREP FOR SKOLE

Målet med denne beredskapsplanen er å forebygge og avdekke seksuelle overgrep mot barn som er tilknyttet skoler. Planen skal sikre tilstrekkelig kunnskap om seksuelle overgrep mot barn, god kjennskap til rutiner og prosedyrer, samt bidra til en åpen dialog om temaet mellom de ansatte, men også mellom ansatte og foresatte. Planen skal også ivareta de vurderinger som bør gjøres etter at et overgrep er meldt. En åpen dialog om seksuelle overgrep mot barn vil skape tryggere rammer for barna, og en forutsigbar og trygg arbeidsplass for ansatte.

September 2021

Innhold

Hva er seksuelle overgrep	4
Juridisk definisjon	4
Seksuelt krenkende adferd	4
Her er noen eksempler:	4
Seksuell handling	4
Her er noen eksempler:	4
Seksuell omgang	4
Voldtekt	5
Voldtekt er:.....	5
Når barn under 14 år blir voldtatt	5
Her er noen eksempler:	5
Voldtekt på internett.....	5
Sosialpsykologisk definisjon.....	5
Forebyggende arbeid	6
Forebygging	6
Forebyggende arbeid generelt i skolen	6
Kunnskapsbygging	6
Ansatte	6
Barn/ungdommer.....	7
Foreldre	7
Overgrep mot barn på nett	7
Intern organisering	8
Rutiner	8
Samarbeidspartnere	8
Når politiet skal kontaktes	10
Ved bekymring for et barn	10
Hvem henvender man seg til ved mistanke	10
Melding til barnevernstjenesten	11
Mottak av mistanken eller anklagen	11
Når mistanken eller anklagen kommer fra barnet selv	11
Når mistanken eller anklagen kommer fra en ansatt eller en annen voksen	11
/foresatt.....	11
Når et overgrep er meldt	12
Ivaretagelse av eleven	12
Ivaretagelse av de ansatte	12

Ved mistanke om at en ansatt har begått seksuelle overgrep.....	12
Informasjon	13
Målsettingen med informasjonen er	13
Hvem kan gi informasjon	13
Det er mange aktører som må involveres i saker der ansatte er mistenkt for seksuelle overgrep.	14
Ansvar:.....	15
Mistanke eller avdekking av seksuelle overgrep i barns nære relasjoner	15
Mistanke eller avdekking av seksuelle overgrep begått av ansatt	16
Forslag til bøker til barn om seksualitet og seksuelle overgrep.	17
Forslag til spill:	17
Forslag til nettressurser:	19
Forslag til fagressurser:.....	19
Litteraturliste.....	20

Hva er seksuelle overgrep

Juridisk definisjon

Seksuelt krenkende adferd

Seksuelt krenkende adferd er å oppføre seg seksuelt uanstendig. Det kan skje på tre måter: Det kan skje på offentlig sted. Det kan skje overfor noen som ikke vil. Eller det kan skje overfor noen som er under 16 år. Husk at sosiale medier og nettet også er offentlige steder.

Her er noen eksempler:

- blotting
- å gjøre seksuelle bevegelser mot noen
- seksuell ordbruk uten fysisk kontakt – både på nett og ansikt til ansikt
- å kysse noen mot sin vilje
- å sende bilder eller film med seksuelt innhold til noen som ikke ønsker det eller er under 16 år

Straffeloven [§ 298](#), [§ 305](#)

Seksuell handling

En seksuell handling kan være å ta på en annens pupper eller kjønnsorgan mot noen som ikke vil. Det er ikke lov å gjøre dette med noen som er under 16 år. Det gjelder uansett om han eller hun vil det eller ikke.

Her er noen eksempler:

- å ta noen på puppene eller rumpa utenpå eller innenfor klærne
- å kline med noen som ikke vil
- å ta noen på kjønnsorganet utenpå eller innenfor klærne

Straffeloven [§ 297](#), [§ 304](#)

Seksuell omgang

Seksuell omgang kan være samleie. Andre eksempler er å stikke en gjenstand inn i en annens tiss eller rumpe eller å føre penis inn i noens munn. Det kan også være å fingre, slikke eller runke noen.

Det er ikke lov å gjøre dette med noen som er under 16 år. Dette gjelder uansett om han eller hun vil det eller ikke.

Straffeloven [§ 299](#), [§ 302](#), [§303](#)

Voldtekt

Voldtekt er:

- å ha seksuell omgang ved bruk av tvang, trusler, makt eller vold
- å ha seksuell omgang med noen som er bevisstløs, sover eller er så full at de ikke er i stand til å vise at de ikke har lyst
- å true eller bruke vold for å få noen til å ha seksuell omgang med andre eller med seg selv

Når barn under 14 år blir voldtatt

All seksuell omgang med barn under 14 år er voldtekt. Det gjelder også enkelte seksuelle handlinger.

Her er noen eksempler:

- Det er voldtekt å ha samleie med et barn under 14 år. Dette gjelder uansett om barnet sier at han eller hun vil det eller ikke.
- Det er voldtekt å få et barn under 14 år til å masturbere seg selv. Dette kan være et barn som har blitt overtalt eller lokket på internett.
- Det er voldtekt å berøre det nakne kjønnsorganet til et barn under 14 år.

Straffeloven [§ 299](#), [§ 300](#) og [§ 301](#)

Voldtekt på internett

Voldtekt skjer også på internett, for eksempel via liveopptak på webkamera. I mange tilfeller har barn eller ungdom blitt kjent med noen på nett. Vedkommende overtaler dem til å dele et nakenbilde. Nakenbildet blir brukt til å true offeret til å ha seksuell omgang med seg selv eller andre foran webkamera.

Offeret blir ofte truet med at bildet vil bli delt med venner og familie hvis vedkommende ikke gjør det de blir bedt om. I slike tilfeller er det ingen fysisk kontakt mellom den som voldtar, og den som blir voldtatt. Det har fortsatt skjedd en voldtekt. Når barnet er under 14 år er det voldtekt uavhengig av om barnet er blitt truet eller ikke.

Se straffeloven [§ 291](#), [§ 299](#)

[Hvor går grensene? – Politiet.no](#)

Sosialpsykologisk definisjon

«Det er snakk om et seksuelt overgrep når et barn involveres i seksuelle aktiviteter som det ikke kan forstå rekkevidden av, ikke er utviklingsmessig modent for og derfor ikke kan samtykke i, og/eller aktiviteter av en slik art at det overskrider samfunnets sosiale og rettslige normer» (Henny C Kempe, 1978, sitert i «Respekt for grænser»).

Forebyggende arbeid

Forebygging

Norske myndigheter har gitt skolen og barnehagen et viktig ansvar i forbindelse med forebyggende tiltak mot vold og seksuelle overgrep. Med forebyggende arbeid menes alt arbeid som kan redusere sannsynligheten for at vold og seksuelle overgrep skjer, og arbeid for å stoppe pågående vold og overgrep. Barn og unge som har kunnskap og begreper om kropp, seksualitet og overgrep vil i større grad ha mulighet til å si i fra om de utsettes for seksuelle overgrep en de som ikke har slik kunnskap. For å kunne fortelle om overgrep må de vite at det er det de utsettes for. Trygghet og åpenhet om seksualitet hjelper barnet til å sette grenser, og bare det i seg selv kan være en beskyttelse mot overgrep. Det er derfor viktig at barn og ungdom får god informasjon om det som er positivt med kropp og seksualitet. Skolen må ha kvalitet på kunnskapsformidlingen og kompetente voksne.

Gjør barn kompetente – snakk med dem.

Forebyggende arbeid generelt i skolen

1. Skolen bør ha utarbeidet etiske retningslinjer for ansatte og andre tilknyttede personer, som omhandler voksnes relasjoner med barn. De etiske retningslinjene må undertegnes av alle ansatte og personer som har ansvar for barn i aktiviteter i skolens regi.
2. Skolen bør ha alderstilpasset undervisning om kropp, seksualitet og seksuelle overgrep for alle elever hvert år. Dette kan implementeres i skolens årshjul. Barna bør lære om gode og vonde følelser, vonde hemmeligheter og berøringer etc.

Kunnskapsbygging

Det er generelt viktig å formidle kunnskap til alle voksne som arbeider med barn. Ansatte i skoler må få den nødvendige kunnskap om barns signaler på at de kan ha blitt utsatt for overgrep. Det er viktig at de ansatte styrker sin bevissthet i forhold til temaet, og at man synliggjør og får frem holdninger. Formålet med kompetanseheving og bevisstgjøring hos de ansatte er at de blir tryggere og får bedre kompetanse i forhold til barns seksualitet, og dermed lettere vurdere om deres atferd er adekvat eller bekymringsfull. Skolen må ha tilgang på relevant litteratur.

Ansatte

1. Alle ansatte bør gjøres kjent med planen
2. Alle ansatte bør gjennomføre et e-læringskurset «Vold og seksuelle overgrep mot barn» eksempelvis [Vold og seksuelle overgrep mot barn - skolekurset \(helsekompetanse.no\)](https://www.helsekompetanse.no)
3. Skolen bør regelmessig gi ansatte faglig oppdatering om temaet seksuelle overgrep mot barn, ved intern eller ekstern kursing.
4. Skolen bør ha kompetanse på hvordan man gjennomfører samtaler med barn
5. Skolen bør ha et tett samarbeid meg skolehelsetjenesten og sosialarbeidere på skolen.
6. Skolen bør ha jevnlige øvelser på gjennomføringen av denne beredskapsplanen.

Det kan eksempelvis øves på ett eller flere scenarier der:

- Det mistenkes at et barn er utsatt for seksuelle overgrep av et familiemedlem
- Det mistenkes at et barn er utsatt for overgrep fra en person utenfor familien
- Det mistenkes at en ansatt har utsatt/utsetter et eller flere barn på skolen for overgrep
- Barn som har et seksualisert uttrykk som ikke samsvarer med alder eller modenhet
- Barn som viser fysiske og/eller psykiske tegn på overgrep
- Hvordan gjennomføre samtaler med barn og hvordan forberede seg selv på det «utenkelige»
- Barn som utsetter andre barn for grenseoverskridende handlinger

Barn/ungdommer

1. Barna bør lære om adekvat seksualitet tilpasset deres alder og utvikling
2. Barna bør lære om grunnleggende seksualitet, kropp, grenser, gode og vonde følelser, vonde hemmeligheter, gode og vonde berøringer, trygge voksne etc.
3. Vedlagt finner dere linker og tips om opplæring.

Foreldre

1. Foreldre bør informeres om hvordan skolen jobber med temaet kropp, seksualitet og følelser på foreldremøte. Dette bør skje så tidlig som mulig ved skolestart, samt være et aktuelt tema som fortløpende tas opp gjennom skolegangen.
2. Det informeres om naturlige samarbeidspartnere og saksgangen ved bekymring.
3. Denne beredskapsplanen skal være lett tilgjengelig på skolens hjemmeside.

Overgrep mot barn på nett

Barn og ungdom kan bli utsatt for seksuelt krenkende atferd og handlinger som følge av sin nett- og mobilbruk. De må lære å gjenkjenne krenkelser og forstå hvilke konsekvenser dette har. Her er skole/barnehage viktige støttespillere. Dette er arenaer der barn og foreldre kan få informasjon om nettvett og hvordan avverge internettrelaterte overgrep.

Eksempler på seksuelle krenkelser via nett

Språklig seksuell sjikane: en person som i chat med en 12-årig jente skriver ”jeg vil at du skal ta på meg”.

Seksuelt krenkende atferd: en person som via chat får overtalt en 14-åring til å gå over til webcam, og det viser seg å være en voksen mann som sitter og onanerer.

Seksuelle handlinger på nett: en person på chat presser en ung jente til å ta av seg klærne på webcam eller skrive om seksuelle fantasier.

Seksuelle overgrep: en overgriper kontakter et barn på et spill- eller chattested eller et sosialt nettsamfunn, manipulerer barnet til å møtes (grooming), og presser barnet til seksuelle aktiviteter

Intern organisering

Skolen må organisere driften slik at man minsker risikoen eller muligheten for overgrep fra ansatte. I dette inngår også at man unngår å sette personalet i en situasjon der man kan bli utsatt for mistanke.

Rutiner

Skolen skal ha sine faste rutiner som kvalitetssikrer at det ikke tilsettes personer som tidligere har begått seksuelle overgrep mot barn, eller som er mistenkt for å ha gjort det. Dette gjøres ved å kreve fremlegg av politiattest før en kan starte i jobben; ha et intervju og sjekke referanser til vedkommende.

Samarbeidspartnere

Det er viktig å søke råd tidlig, dersom en bekymring rundt et barn skulle inntreffe. Gode samarbeidspartnere må etableres før en hendelse oppstår. Flere aktører kan tilby veiledning og gi råd, uten plikt til å opplyse personalia. Det kan være naturlig å drøfte håndteringen av problemstillinger med lokalt barnevern.

Barnevernstjenesten i Stavanger kommune

Barneverntjenestene kan kontaktes av skoler for å drøfte saker/problemstillinger anonymt.

[Er du bekymret for et barn? | Stavanger kommune](#)

Barnevernstjenesten i Sandnes kommune

[Sandnes kommune - Barnevern](#)

Politiet

Politiet kan bistå med råd og veiledning i saker der det er mistanke om seksuelle overgrep. Politiet har et godt samarbeid med barnevernstjenesten. Man kan være anonym. Politiet oppretter kontakt med Statens Barnehus når de starter en undersøkelsessak ift overgrep.

[Sør-Vest politidistrikt – Politiet.no](#)

Helsestasjon og skolehelsetjeneste

Helsestasjonen bør gi veiledning slik at foreldre har nok kunnskap til å kunne snakke med barna om kropp, kjønn og seksualitet, trygghet og grenser. Helsestasjonen skal kunne bidra til å avverge og avdekke vold, overgrep og omsorgssvikt. Helsesykepleier, lege, fysioterapeut, jordmor og annet personell på helsestasjonen skal være oppmerksomme på forhold som kan tyde på at barnet er utsatt for vold, overgrep eller omsorgssvikt. Skolehelsetjenesten bør ha lav terskel for drop- in samtaler for elever, samt bistå foreldre og ansatte på skolen.

Nok. Sør-Vest

Nok. Sør-Vest er et tverrfaglig, gratis og lavterskel hjelpetilbud til utsatte for seksuelle overgrep og deres pårørende. Nok. Sør-Vest har et samtaletilbud til de over 16 år som har vært eller er utsatt for seksuelle overgrep, deres pårørende eller andre nære personer. Det behøves ikke henvisning, du kan være anonym og alle våre tilbud er gratis. De kan også veilede skoleklasser, lærere, helsepersonell og øvrige fagpersoner i spørsmål som omhandler seksuelle overgrep. Videre tilbys undervisning om seksuelle overgrep til kommunens 6.klasser, grupper og ulike kurs.

Tlf: 51971900

Landsdekkende: 80057000

post@nok-sorvest.no

[Nok. Sør-Vest – Ingen skal bli utsatt for seksuelle overgrep. \(nok-sorvest.no\)](http://nok-sorvest.no)

Statens Barnehus

Statens Barnehus er en del av Sør-Vest politidistrikt. Her kan instanser ta kontakt for råd og veiledning. De har tlf. tid fra 08.30 – 15.00. Tlf: 51843000. Adresse: Lagårdsveien 44, 4010 Stavanger. E-post:

barnehuset.stavanger@politiet.no

Konsultasjonsteam i Rogaland

Er du offentlig ansatt og arbeider med barn og ungdom kan du bestille tid hos konsultasjonsteamet for å drøfte saker der du er bekymret for at et barn eller ungdom kan ha vært utsatt for vold eller seksuelle overgrep. Sakene skal være anonyme, og teamet kan bare gi råd/veiledning og kan ikke gripe inn i eller overta ansvaret for sakene.

[Konsultasjonsteam i region vest - Ressurscenter om vald, traumatisk stress og sjølvmoedsførebbygging \(rvtsvest.no\)](http://rvtsvest.no)

Når politiet skal kontaktes

Akutte situasjoner som krever varsling av politi skal varsles politiet i Sør-Vest. Avvergeplikten følger straffeloven § 196. Vurderer man at det er fare for at barnet mest sannsynlig vil kunne utsettes for (nye) overgrep ved ikke å gripe inn, er det straffbart å unnlate å varsle politiet.

Det er rektor eller nærmeste overordnede som skal kontakte politiet

Rådmann og kommunalleder varsles omgående i alle saker/tilfeller der det oppdages at barn i skolen blir seksuelt misbrukt eller utsatt for vold.

- 1. Ikke skift klær på barnet**
- 2. Eventuelt brukt tøy pakkes inn i papir – ikke plast!**
- 3. Ikke bad eller vask barne**

Ved bekymring for et barn

Hvem henvender man seg til ved mistanke

Ved mistanke om seksuelle overgrep fra barnets omsorgspersoner kan man henvende seg til rektor og/eller ringe det lokale hjelpeapparatet, eventuelt for å drøfte anonymt. Utgangspunktet er at man har meldeplikt til politi og barnevernstjeneste ved straffbare forhold. Rektor informerer rådmann/kommunalleder om saken. Rektor skal ivareta saken. Rektor tar videre kontakt med andre samarbeidspartnere som for eksempel barnevernstjenesten, politi, tverrfaglig konsultasjonsteam i den enkelte kommune.

Tips til videre arbeid:

- Informer rektor – ikke involver annet personale før etter avtale
- Begynn å skrive loggbok – noter observasjoner og utsagn
- Er du usikker; konsulter en av de instanser som er nevnt i denne beredskapsplanen. Ikke vent for lenge før du/dere konsulterer andre.
- Rektor melder bekymring til barnevernet, men du har en selvstendig varslingsplikt dersom rektor ikke varsler og du fortsatt mener det er grunn til å tro at barnet er utsatt for seksuelle overgrep.
- Barnevernet har det koordinerende ansvaret
- Skolens personal er ikke etterforskere. Ikke still ledende spørsmål – dette kan svekke saken.
- Lytt til barnet og vis at du tar barnet på alvor. Unngå å styre samtalen. Gjenta utsagn som barnet kommer med, slik at barnet eventuelt kan korrigere om du har forstått feil. Noter ned barnets uttalelser og dine observasjoner etter samtalen
- Vær ærlig i forhold til hva som skal skje. Vær realistisk
- Lov aldri noe du ikke kan holde – man må aldri love barnet taushet om det man får vite
- Glem ikke søsken
- Forbered deg mentalt og følelsesmessig på at betroelser kan komme

Melding til barnevernstjenesten

Plikt til å varsle barnevernstjenesten har man når «det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet hjemme eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt» (barnevernloven § 6-4). En magedølelse som kan støtte seg på enkeltuttalelse, enkelthandling el. er tilstrekkelig for at man har grunn til å tro.

Melding til barnevernet bør alltid skje i samråd med overordnet og institusjonens daglige leder. Dersom lederen ikke vil gi opplysninger om bekymringen til barnevernstjenesten, har den som er bekymret et selvstendig ansvar for å informere barnevernstjenesten, jf. Opplæringsloven § 15-3/Barnehageloven § 22. hvis man er i tvil om bekymringen til barnevernstjenesten vil være tilstrekkelig for å gi barnet god nok beskyttelse raskt nok, bør en kontakte politiet.

Mottak av mistanken eller anklagen

Når mistanken eller anklagen kommer fra barnet selv

- Lytt og noter ned det barnet har å fortelle. Unngå å stille ledende spørsmål.
- Det er viktig å ikke love hemmeligholdelse. Forklar at opplysningene kan være så alvorlige at andre voksne må få vite om det.
- Orienter umiddelbart nærmeste overordnede.
- Vurder barnets behov for oppfølging videre

Når mistanken eller anklagen kommer fra en ansatt eller en annen voksen /foresatt

- Dersom en ansatt i virksomheten har mistanke eller opplysninger om seksuelle overgrep, skal vedkommende umiddelbart kontakte nærmeste overordnede av virksomheten.
- Dersom mistanken gjelder daglig leder, må den nærmeste overordnede til daglig leder orienteres umiddelbart.
- Noter ned opplysningene som blir gitt fra ansatte eller fra foresatte å be om diskresjon. Opplysningene vil bli gitt daglig leder.
- Ta hensyn til at det kan være flere som er offer i samme sak, flere barn i samme skole, flere offer med samme overgriper.
- Vær oppmerksom på reaksjoner hos andre barn.

Når et overgrep er meldt

Allerede i den innledende fasen når et overgrep er meldt til barnevernstjeneste eller politi, er det behov for å planlegge hvilke tiltak som må iverksettes. Det må gjøres en skjønnsmessig vurdering av de ulike problemstillingene avhengig av overgrepets karakter.

Oppfølging av berørte parter etter seksuelle overgrep er viktig. Dette gjelder først og fremst det utsatte barnet og hans/hennes foresatte, men kan også omfatte de andre barna i skolen og deres foresatte. Du og de andre som jobber i skolen må også følges opp. Oppfølging av de ansatte er et lederansvar og en del av HMS-arbeidet.

Ivaretagelse av eleven

- a) Vurder om eleven har særskilte behov som må ivaretas. Dette skal gjøres i samarbeid med politi/barnevern/foresatte/PPT/Statens barnehus og evt. andre fagfolk
- b) Lytt til barnet/ungdommen – hva trenger han/hun.
- c) Vurder når skal eleven tilbake på skolen.
- d) Vurder hvilke tiltak som skal gjøres når eleven kommer tilbake i klassen, og hvilken informasjon som skal gis. Små barn kan være åpne og fortelle om hva de har opplevd etter at det er avdekket, tenk over hvordan dette kan håndteres.
- e) Vurder hvem som trenger å få informasjon for å ivareta eleven.
- f) Gjør en vurdering på om det vil det være behov for oppfølgingsmøter. g) Kontaktlærer har et spesielt ansvar for å følge opp eleven på skolen.
- h) Husk at taushetsplikten setter grenser for hvem som skal ha informasjon.

Ivaretagelse av de ansatte

Å bekymre seg for om et barn er utsatt for seksuelle overgrep er en stor belastning. Oppfølging av overgrepsutsatte barn kan oppleves som følelsesmessig krevende. Også det å være den som melder i fra om en bekymring er belastende.

Det aller viktigste i alle faser av forløpet er at ingen skal stå alene om dette, hverken når det gjelder bekymring, melding eller oppfølging. Din viktigste ressurs i slike saker er dine kollegaer og din ledelse, ikke tenk at «dette må jeg tåle», men snakk med din leder og be om oppfølgingssamtaler. Leder vil også kunne formidle videre i kommunens hjelpeapparat hvis det er behov for det.

Ved mistanke om at en ansatt har begått seksuelle overgrep

Overgrep mot barn på skolen kan medføre en krisesituasjon som stiller spesielle krav til informasjon, kommunikasjon og tiltak. Dersom det oppstår mistanke om at en ansatt i skolen har begått et seksuelt overgrep mot et eller flere barn må samme rutinene som tidligere er beskrevet følges.

Hvis/når dette blir kjent i resten av miljøet, vil det føre til et stort press på ledelsen ved den enkelte enhet. Ledelsen skal sørge for å ivareta både barnets og den ansattes interesser, samtidig som det vil bli stor pågang fra foreldre og media som trenger/ønsker informasjon.

Viktig at rådmannen og kommunalleder kontaktes. I slike situasjoner vil rådmannen nedsette en koordineringsgruppe sammen med politiet. De vil ha som ansvar å lede det videre arbeidet.

Informasjon

Det vil kunne oppstå rykter som kan medføre en ytterligere belastning for de personene som er direkte berørt, men også for andre i skolen. Selv om informasjonsbehovet er stort, bør følgende punkter følges:

- Taushetsplikten setter grenser for hvem som skal ha informasjon.
- Hensynet til politietterforskningen vil medføre et behov for politiet til å begrense eller styre informasjonen.

De opplysningene som gis må ikke ødelegge for den videre etterforskningen. Der politiet er inne i bildet skal informasjon alltid gis i samråd eller av dem. Det er rektors ansvar sammen med rådmann/kommunalleder til å gi nødvendig informasjon til ansatte.

Målsettingen med informasjonen er

- Forebygge nye overgrep
- Ivareta berørte parter
- Forebygge og dempe krise hos de involverte og sikre at de får nødvendig hjelp
- Forebygge og dempe konflikter i miljøet
- Skape forståelse for politiets og hjelpeapparatets fremgangsmåte
- Sikre forsvarlig saksgang
- Hindre ryktespredning, spekulasjoner og forhåndsdomming
- Politiet kan komme i kontakt med personer som har relevant informasjon
- Hindre lekkasje til pressen
- Gi foreldre/foresatte kunnskap om temaet for at de kan støtte sine barn

Hvem kan gi informasjon

Som hovedregel er det disse som har ansvar for informasjon:

- Politiet
- Rådmann, ordfører, kommunalleder
- Ved delegering fra Rådmannen kan eier av virksomheten (repr. v/kommunalsjef og enhetsleder) gi informasjon
- Representanter fra hjelpeapparatet

Den enkelte ansatt kan ikke gå ut med informasjon i slike saker

Det er mange aktører som må involveres i saker der ansatte er mistenkt for seksuelle overgrep.

- De forskjellige aktørene som har ansvaret for å håndtere overgrepssaker
 - o Rådmann, kommunalleder, rektor, politi, barnevern, Statens barenhus og andre.
- Barn som er eller kan ha blitt utsatt for overgrep og deres foresatte (de/den av de foresatte som har foreldreansvar)
- Den ansatte som er mistenkt og evt. vedkomnes familie
- Andre barn som er eller har vært i virksomheten der den mistenkte er ansatt
- Resten av foreldregruppa
- Informasjon til media skjer via politi eller rådmannen
- Kommuneoverlege (hvis det er flere barn som er berørt må fastlegene bli informert slik at de kan bistå sine pasienter)
- Andre ansatte i virksomheten

Når mistanken er reell vil det være nødvendig å gi informasjon til andre ansatte som har oppgaver i forhold til det aktuelle barnet. Disse ansatte har behov for veiledning for hvordan de skal forholde seg til barnet som er utsatt og resten av barnegruppa. Andre ansatte skal i utgangspunktet ikke få opplysninger om et overgrep, da de ikke har behov for slike opplysninger for å utføre sitt arbeid. Det kan for eksempel være vaktmester, rengjøringspersonalet og lærere som ikke har oppgaver i forhold til det aktuelle barnet. Det må foretas en konkret vurdering i hver enkelt sak om hvilke opplysninger personalet skal få. Færrest mulig bør vite om hvilke barn som kan ha vært utsatt for overgrep. Den ansatte som er mistenkt har også krav på diskresjon.

Der mistanken om overgrep blir kjent blant de ansatte, vil det oppleves krevende for alle som jobber ved skolen. Her er det viktig at også verneombud og tillitsvalgte er med på å legge til rette for møteplasser for de ansatte sammen med leder.

Det må også vurderes i hvert enkelt tilfelle om bestemmelsene i taushetsplikten åpner for å kunne gi en informasjon til andre barn og deres foreldre.

Ansvar:

Mistanke eller avdekking av seksuelle overgrep i barns nære relasjoner

(OBS! Dette er et **utkast** til strukturer for ansvarsfordeling i de ulike faser. Skolen må selv fylle ut de enkelte ansvarshavende stillinger avhengig av hvordan deres skole er organisert) – Vurder alltid rekkefølge på punkt 3 og punkt 4.

	TILTAK	ANSVARLIG	STØTTE	GJØREMÅL	HJELPEMIDLER
1	Motta og å vurdere mistanke om seksuelle overgrep	Ansatt som får mistanke/mottar anklage. Rektor	Lærer Rektor Helsesykepleier	Melde til Rektor. Vurdere mistanke Evt. kontakte barnevern/andre fagfolk	Motta og å vurdere mistanke om seksuelle overgrep Snakkemedbarn.no
2	Se etter tegn på seksuelle overgrep	Rektor	Andre ansatte. Barnevern/Konsultasjonsteam/ Nok.Sør-Vest/andre fagfolk	Dokumentere tegn på seksuelle overgrep	Mulige tegn på seksuelle overgrep
3	Melding til politiet om seksuelle overgrep.	Rektor. Kommunaldirektør Barnevernet. Ansattes eget ansvar	Rektor	Politiet: Stoppe misbruk	Diskutere anonymt med politi.
4	Melde til barnevernet om seksuelle overgrep	Rektor Ansattes eget ansvar	Lærer Beredskapsteam	Sende bekymringsmelding til barneberntjenesten: Sette i gang undersøkelse og sette i gang tiltak.	Melding til barnevernet. Meldingsskjema. Diskutere anonymt med barnevernet.
5	Informasjon til hjemmet om seksuelle overgrep	Barnevernet	Politiet Rektor	Informere familien Støtte familien	Informasjon til hjemmet
6	Følge opp ansatte	Rektor	Barnevern PPT Nok. Sør-Vest Andre fagpersoner	Kollegastøtte Kompetanseheving Debriefing	Oppfølging av ansatte
7	Følge opp barnet	Lærer	Rektor Barnevern BUP/PPT/Nok. Sør-Vest	Omsorg for barnet Planlegge tiltak Etablere ansvarsgruppe	Oppfølging av barnet
8	Melding ved overgrep	Rektor	Barnevernet	Melding til nødvendige instanser om overgrep	Melding om seksuelle overgrep.
9	Kontakt med media	Rektor	Skolekontor/Rådmann	Ivaretagelse av alle parter	

Mistanke eller avdekking av seksuelle overgrep begått av ansatt

	TILTAK	ANSVARLIG	STØTTE	GJØREMÅL	HJELPEMIDLER
1	Motta og vurdere mistanke om seksuelle overgrep	Ansatt som får mistanke/mottar anklage.	Rektor, den som har mistanke	Melde til Raktor. Vurdere mistanke	Motta og vurdere mistanke og seksuelle overgrep fra ansatt
2	Se etter tegn på seksuelle overgrep	Rektor	Ansatte som har med barnet å gjøre Faginstanser	Avklare mistanke. Dokumentere tegn på seksuelle overgrep	Ansatt innrømmer seksuelle overgrep
3	Motta innrømmelse	Dem som mottar innrømmelsen	Rektor, skoleeier, tillitsvalgt bedriftshelsetjenesten	Motta forklaring, klargjøre saksgang. Avklare arbeidsrettslige forhold	Ansatt innrømmer seksuelle overgrep.
4	Informere det/de utsattes barns foresatte	Rektor	Skoleeier, fagpersoner med spisskompetanse, Politi	Gi rett informasjon Tilby hjelp	Informasjon til foresatte
5	Informere og involvere ansatte	Rektor	Skoleeier, fagpersoner med spisskompetanse, Politi	Gi rett informasjon Støtte ansatte Planlegge tiltak	Oppfølging av de ansatte
6	Følge opp barnet	Skoleledelse og kontaktlærer event. Helsesykepleier	Skoleledelse og kontaktlærer	Omsorg for barnet Planlegge tiltak Etablere ansvarsgruppe	Oppfølging av barnet
7	Informere andre foresatte	Rektor	Skoleeier, fagpersoner med spisskompetanse, Politi FAU	Gi rett informasjon Hindre rykter og forhåndsdomming Bygge tillitt til skolen	Informasjon til hjemmene om mistanke mot ansatt. Muntlig informasjon til foreldremøte med varslingsliste Samtykke fra foreldre og barnet
8	Foreldremøte	Skoleeier og rektor med lærere	Rektor, fagpersoner med spisskompetanse, Politi, FAU	Informere foresatte Gi råd til foresatte	Foreldremøte om seksuelle overgrep
9	Informere barna	Lærer	Rektor PPT	Gi rett informasjon Bearbeide Forhindre engstelse	Informasjon til de andre barna.
10	Mediehåndtering	Rektor, Skoleeier	Barnehafeier Politi Advokat(er)	Styre informasjon	Mediehåndtering ved seksuelle overgrep fra ansatt
11	Melding ved seksuelle overgrep	Rektor	Barnevern	Melding til: Skoleeier, Forsikringselskap Tilsynsmyndighet	Melding ved seksuelle overgrep fra ansatt

Forslag til bøker til barn om seksualitet og seksuelle overgrep.

Husk at det alltid er lurt at den voksne leser gjennom boka før boka blir lest for barna/elevne.

Tittel	Forfatter	Tema	Merk
Seksuelle overgrep/seksualitet			
Snill	Gro Dahle og Svein Nyhus	Si fra!	Om å være usynlig, og om hvor godt – og viktig - det er å ta sin plass, og fortelle. Liten tekst, men fargerike bilder. 30 sider, 15 sider med tekst.
Filiokus og Blåmann-klåmann	Marit Hoem Kvam	Omsorgssvikt og seksuelle overgrep	Fortellingen om en vond hemmelighet. Store bilder. Bidrar til at barna tør fortelle om vanskelige hemmeligheter. Fagdel i boka kan styrke kompetanse blant de som arbeider med de yngste barna.
Med hjerte for seksualiteten	Birgit Hegge	Seksualitet og barn	Hertervig
Regnbueskogens hemmelighet	Margrethe Salvesen Klippenberg	Seksualitet for barn	Kolofon
«si det til noen»	Margrete Wiede Aasland	Barn og vonde hemmeligheter	Damm
Barns seksuelle leker	Pia Friis	Seksualitet og barn	Damm

Forslag til spill:

Navn på spillet	Merk	Utgiver
Hei!	To barnepsykologer, Kristin Sommerseth Olsen og Guro Winsnes, har sammen utviklet det terapeutiske brettspillet «Hei». Dette spillet kan voksne bruke som en støtte i samtaler med barn, og gir barnet en arena for å sette ord på og dele følelser. Spillet er enkelt og fleksibelt i bruk, og er laget med tanke på samtaler med	Helse stavanger

	barn som har det vanskelig. Her kan du bli overrasket over hva ungene tenker over!	
Psykologisk førstehjelp ungdom 13-18	En verktøyspakke som kan hjelpe ungdom med å takle vanskelige tanker og situasjoner. I førstehjelpsskrinet vil du finne verktøy man kan bruke når tankene er vanskelige og følelsene sterke: En flott illustrert bok med tekster rettet mot ungdom, enkle oppgaver og arbeidsark som man kan laste ned flere av på internett, samt to nyttige og fine figurer som inspirerer til lek og kreativitet.	Gyldendal akademisk
Psykologisk førstehjelp 8-12	Måten barn lærer å forholde seg til følelseslivet på, danner grunnlaget for hvordan man som voksen forholder seg til følelser. Barnehagebarn lærer av det som skjer i barnehagen, både det som er planlagt, og det som oppstår underveis. Grønne tanker - glade barn kan brukes både som en metode for planlagt tematisering av tanker og følelser i samlingsstunden med alle barna, og som en metode for refleksjon, forståelse og bearbeidelse med utgangspunkt i hverdagshendelser. Materialet kan også brukes for å hjelpe barn som trenger å bli mindre hemmet av sinne og/eller engstelse. Tenkebamsene Grønn og Rød skal hjelpe barn til å lære å forholde seg konstruktivt til egne tanker.	Gyldendal akademisk
Grønne tanker - glade barn Psykologisk førstehjelp Barn 4-7 år	Måten barn lærer å forholde seg til følelseslivet på, danner grunnlaget for hvordan man som voksen forholder seg til følelser. Barnehagebarn lærer av det som skjer i barnehagen, både det som er planlagt, og det som oppstår underveis. Grønne tanker - glade barn kan brukes både som en metode for planlagt tematisering av	Gyldendal akademisk

	tanker og følelser i samlingsstunden med alle barna, og som en metode for refleksjon, forståelse og bearbeidelse med utgangspunkt i hverdagshendelser. Materialet kan også brukes for å hjelpe barn som trenger å bli mindre hemmet av sinne og/eller engstelse. Tenkebamsene	
Play it right	Utviklet av RVTS Fortrinnsvis for ungdom/unge voksne	RVTS Øst

Forslag til nettressurser:

Navn	Plattform	Utgiver	Merknad
Hemmeligheten	Youtube	SMISO Hordaland	Hemmeligheter som ikke skal holdes
Kroppen min eier jeg	NRK	NRK/Redd Barna	Seksualundervisning
Trøbbel	NRK	NRK	Gammel film, kan oppleves skummel, men fortsatt god.
Sinna mann	Vold – Sesong 1 – NRK TV	Nrk	Avtal gjerne med barnevern og helsesykepleiere datoer filmen vises.
I dag er klumpen i magen borte. Hun har det bra på ordentlig. - YouTube	Youtube	Redd Barna	

Forslag til fagressurser:

Navn	Organisering	Beskrivelse
Alarmtelefonen for barn og Unge	Den nasjonale Alarmtelefonen 116 111	Les mer om Alarmtelefonen her
Barnevakten	Selvstendig, ideel stiftelse	Formidling av fakta og råd om barn, unge og medier

Jeg vil vite!	Stine Sofie Stiftelsen	
https://www.seksuellatferd.no/	RVTS	Verktøy for å identifisere ulik grad av bekymring knyttet til seksuell atferd
Foreldretips - 5 råd for å snakke med barn om porno - Redd Barna	Redd Barna	
Videoer - Barn må få vite. Informasjonsfilm om overgrep (norsk)	(hjelptilhjelp.no)	
Helsekompetanse		Kurs for fagpersoner
Nok. Sør-Vest – Ingen skal bli utsatt for seksuelle overgrep. (nok-sorvest.no)	Nok. Sør-Vest	Kompetanse- og samtalesenter mot seksuelle overgrep
Konsultasjonsteam i region vest - Ressurscenter om vald, traumatisk stress og sjølvmoedsførebygging (rvtsvest.no)	Kommunale og regionale konsultasjonsteam	Ved bekymring, men gjerne før man er sikker på om man skal melde
Snakke med barn	Rvst	God nettside for å øve på barnesamtaler

Beredskapsplanen er basert på Alta kommune sitt arbeid knyttet til seksuelle overgrep.

Litteraturliste

Aasland, M.W. (2014). Si det til noen – en bok om seksuelle overgrep mot barn og unge. Oslo. Cappelen Damm Akademisk.

Aasland, M.W.(2015). Barna og seksualiteten. Oslo. Cappelen Damm Akademisk.

Ingnes, E. og Kleive, H. (2011). I møte med unge overgripere. Oslo. Gyldendal Akademisk. Langfedt, T. (2013). Seksualitetens gleder og sorger – identitet og uttrykksformer. Bergen. Fagbokforlaget.

Røthing, Å. og Svendsen, S.H.B. (2009). Seksualitet i skolen. Perspektiver på undervisning. Otta. Cappelen Damm

Sør-Vest

Ingen skal bli utsatt for seksuelle overgrep

Søftestad, S. og Andersen, I., L. (red.) (2014). Seksuelle overgrep mot barn. Traumebevisst tilnærming. Oslo. Universitetsforlaget

Utdanningsdirektoratet. (2011). Seksualitet og kjønn. Et ressurshefte for lærere i grunnskolen. Vildalen, S. (2014). Seksualitetens betydning for utvikling og relasjoner. Oslo. Gyldendal Akademisk.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Barndommen kommer ikke i reprise. Strategi for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom (2014.2017).

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. En god barndom varer livet ut. Tiltaksplan for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom (2014-2017)